ជីវិតរបស់ឈីឡុង
CHILON

គាត់បានចូលក្នុងវ័យលូតលាស់នៅក្នុងអូឡាំព្យ៉ាដទី៥២ ។ ម្ល៉ោះហើយគេអាចសន្និដ្ឋានបានថា អាយុរបស់គាត់ទំនងដូចជាប្រហាក់ប្រហែលគ្នានឹងអាយុរបស់ពីតាគុសដែរ ។

*　　　*

*

ឈីឡុងមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះលូតលាស់នៅឡាសេដេម៉ូននៅក្នុងកំឡុងអូឡាំព្យ៉ាដទី៥២ ។ គឺជាបុរសម្នាក់ដែលមានស្មារតីរឹងប៉ឹងនិងចិត្តអង់អាច, ដែលមានអាការៈនឹងនរ ព្រងើយកន្តើយ មិនខ្វល់ខ្វាយជានិច្ចជាកាល នៅចំពោះសេចក្តីទុក្ខលំបាកវេទនាក៏ដូចតែនៅក្នុងសេចក្តីសុខសប្បាយ ពោរពេញទៅដោយភោគទ្រព្យ ។ គាត់បានថយខ្លួនទៅរស់នៅក្នុងគេហដ្ឋានគាត់ ដោយគ្មានមហិច្ឆិតា ហើយបានយល់ថា ពេលវេលាដែលគេប្រើប្រាស់ដោយឥតប្រយោជន៍ជាទីបំផុត គឺពេលវេលាដែលគេបានធ្វើដំណើរទៅឆ្ងាយយូរខែយូរថ្ងៃ ។ ជីវិតរបស់គាត់ជាគំរូមួយប្រកបដោយសីលធម៌ត្រឹមត្រូវឥតខ្ចោះ ។ គាត់តែងបានអនុវត្តនូវអ្វីទាំងអស់ដែលគាត់បាននិយាយ ។ សេចក្តីស្ញៀមស្ងាត់ព្រមទាំងលក្ខណៈសុភាពរាបសាររបស់គាត់បានធ្វើឲ្យអ្នកផងមានចិត្តស្ញើចសរសើររូបគាត់គ្រប់គ្នា ។ គាត់បានគ្រប់គ្រងជីវិតរបស់គាត់ស្របតាមតាមភាសិតមួយដែលគាត់បាននិពន្ធដោយខ្លួនឯងផ្ទាល់គឺ ៖ « ក្នុងរឿងអ្វីៗក៏ដោយ គេត្រូវប្រឹងរត់ទៅមុខដោយយឺតៗ » ។ នៅក្នុងកំឡុងអូឡាំព្យ៉ាដទី៥៥ គេបានលើកដំកើងលោកឲ្យមានឋានន្តរស័ក្តិជាអេហ្វ៊រ (Éphore : ថានៈជាចៅក្រមទី១នៅស្ប៉ាតឺ) មានអនុភាពប្រហែលគ្នានឹងស្តេចគ្រប់គ្រង ។ បងប្រុសរបស់គាត់ ដែលចង់បានកន្លែងនេះដែរ ក៏កើតមានចិត្តច្រណែននិន្ទារយ៉ាងខ្លាំង ។ បងម្នាក់នេះ ក៏បានសំដែងនូវគំនុំគុំគួនដ៏ល្វីងជូរចត់ចំពោះគាត់ ។ គាត់ក៏បានឆ្លើយតបចំពោះចំពោះបងប្រុសវិញ យ៉ាងរបៀបត្រជាក់ថា ៖ « គេបានជ្រើសរើសយករូបខ្ញុំ ពីព្រោះពួកគេយល់ថា គេអាចរំខានឬធ្វើទុក្ខបុកម្នេញមកលើរូបខ្ញុំច្រើនជាងបងក្នុងការប្រទាញប្រទង់រូបខ្ញុំឲ្យចេញផុតពីរង្វង់នៃសេចក្តីសុខសាន្តនៃការសំរាកកាយនិងចិត្តគំនិត ដើម្បីយករូបខ្ញុំទៅលត់ដំនៅក្នុងបញ្ហោនយោបាយ ព្រមទាំងធ្វើរូបខ្ញុំឲ្យក្លាយទៅជាទាសកម្មករ ។

គាត់បានយល់ថាគេមិនត្រូវបោះបង់ចោលទាំងស្រុង នូវច្បាប់ក្បួននៃការទស្សន៍ទាយនោះទេ ហើយមនុស្សយើងដោយសារកម្លាំងនៃគំនិតបញ្ញា អាចមើលឃើញនិងដឹងបាននូវរឿងជាច្រើន ដែលកើតឡើងនៅថ្ងៃមុខ ។

ថ្ងៃមួយអ៊ីប៉ូក្រាត (Hippocrate : ជនដែលបានបង្កើតវិទ្យាសាស្ត្រពេទ្យទំនើបក្នុងពិភពក្រិក ហើយដែលមានឥទ្ធិពលទៅលើវេជ្ជសាស្ត្រនៃគ្រប់ប្រទេសរហូតមកទល់សព្វថ្ងៃ) បានធ្វើពិធីបូជាយញ្ញមួយ នៅចំពេលកីឡាអ៊ីឡាំពីក ។ នៅពេលដែលគេបានយកសាច់ឈាមនៃជនរងគ្រោះដាក់ក្នុងឆ្នាំងដែកមួយដ៏ធំ ដែលពោរពេញទៅដោយទឹកត្រជាក់, ក៏ស្រាប់តែគេឃើញទឹកនេះពុះឡើងមួយរំពេច ជាហេតុឲ្យទឹកហៀរចេញពីមាត់ឆ្នាំងដ៏សម្បើមនោះ ។ ស្ទីឡុងដែលមានវត្តមានទីនោះដែរ បានសង្កេតពិចារណាយ៉ាងពិនិត្យពិច័យទៅលើអព្ភូតហេតុនេះ ។ គាត់ក៏បានទូន្មានដល់អ៊ីប៉ូក្រាតថា កុំឲ្យគាត់នេះយកប្រពន្ធឲ្យសោះ... ចៀសវាងដាច់ខាតកុំឲ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ហើយប្រសិនណាបើជាគ្រោះអភ័ព្វ គាត់ជ្រួលជាមានប្រពន្ធកូនទៅហើយនោះក៏គាត់ត្រូវតែប្រញាប់លែងប្រពន្ធចោលមួយរំពេច ហើយសម្លាប់កូនទាំងអស់ដែលគាត់មានពីស្រីម្នាក់នេះដែរ ។ អ៊ីប៉ូក្រាតបានសើចចំអកនឹងយោបល់បែបនេះ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី ការទូន្មានបែបនេះ មិនបានហាមឃាត់រូបគាត់មិនឲ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះទេ, ហើយគាត់មានកូនម្នាក់ជាមួយប្រពន្ធគាត់ ដែលគ្មាននរណាក្រៅពីវាជាផ្តាច់ការពីស៊ីត្រាត ដែលបានដណ្តើមយកអធិបតេយ្យភាពនៃទីក្រុងអាត្អែនមាតុភូមិរបស់គាត់ ។

មានពេលមួយ ស្ទីឡុង ដោយបានសង្កេតពិចារណាពីគុណភាពទឹកដី អំពីជីវជាតិនិងស្ថានភាពភូមិសាស្ត្រនៃកោះស៊ីត្អែរ (Cythère) ក៏បានស្រែកប្រកាសនៅមុខអ្នកផងថា ៖ « ឱព្រះជាម្ចាស់!... សូមកុំឲ្យមានកោះនេះវិញល្អជាជាង, ឬពុំនោះសោត សូមឲ្យសមុទ្រលេបត្របាក់វាឲ្យបាត់ទៅ នៅពេលដែលវាងើបផុសចេញឡើង... ពីព្រោះខ្ញុំអាចមើលជាមុនថា ដីនេះនឹងបង្កើតការហិនហោចដល់ប្រជាជននៅសេដេម៉ូនជាពុំខាន ។ ត្រង់ចំណុចនេះ ស្ទីឡុងមិនបានយល់ច្រឡំទេ ។ កោះនេះបន្តិចក្រោយមកក៏ត្រូវពួកអ្នកក្រុងអាត្អែនតណ្តើមយកបាន ដែលបានប្រើប្រាស់កោះនេះ ដើម្បីកំចាត់ស្រុកឡាសេដេម៉ូន ។

ស្ទីឡុងបានពោលថា តាមធម្មតានៅក្នុងជីវិត មានរឿងពិបាកបីយ៉ាងដែលមនុស្សយើងពិបាកយកជ័យជំនះ៖ លាក់ការសម្ងាត់, ទ្រាំនឹងការប្រមាថ, ហើយនិងប្រើប្រាស់វេលាយ៉ាងល្អប្រសើរ ។

សុន្ទរកថារបស់ស្ទីឡុងតែងតែមានពាក្យឃ្លាខ្លី ប្រកបដោយន័យទូលំទូលាយ ។ ការនិយាយស្តីរបស់គាត់ ក៏បានក្លាយទៅជាសុភាសិត ។

★ គាត់បានពោលថា គេមិនត្រូវប្រើការកំហែងគំរាមចំពោះជនណាម្នាក់ទេ ពីព្រោះការកំហែងជាលក្ខណៈទន់ខ្សោយរបស់ស្រីភេទ ។

★ វិចារណញាណដ៏សំខាន់បំផុត គឺការចេះទប់អណ្ដាតខ្លួនឯង ជាពិសេសនៅពេលជប់លៀង ។

★ គេមិនត្រូវនិយាយអាក្រក់ពីនរណាទាំងអស់... បើពុំនោះសោតទេ គេបានត្រឹមតែបង្កើតសត្រូវសម្លាប់ខ្លួនឯង ឬក៏បានត្រឹមតែពាក្យមិនល្អ ដែលត្រឡប់បញ្ច្រាស់មកវិញ ។

★ គេគួរតែទៅលេងមិត្តភក្តិ នៅពេលដែលអ្នកទាំងនេះធ្លាក់បុណ្យ... ចៀសវាងកុំទៅលេងនៅពេលដែលគេកំពុងឡើងបុណ្យ ។

★ ការបង់ខាតជាការល្អប្រសើរ ជាងការចំណេញដោយអយុត្តិធម៌និងដោយទុច្ចរិត ។

★ គេមិនត្រូវសរសើរជនណាម្នាក់ អំពីភ័ព្វវាសនាអាក្រក់ដែលជននេះកំពុងតែឆ្លងកាត់នោះទេ ។

★ បុរសដែលមានចិត្តក្លាហាន តែងតែមានអាកប្បកិរិយាត្រជាក់ជានិច្ច ។ សូវធ្វើឲ្យគេគោរព ជាជាងធ្វើឲ្យគេខ្លាច ។

★ នយោបាយដ៏ល្អប្រសើរបំផុតក្នុងរដ្ឋនិមួយៗ គឺការបង្រៀនពលរដ្ឋឲ្យចេះអប់រំគ្រួសាររបស់ខ្លួនឯងផ្ទាល់ ។

★ គេគួរតែយកប្រពន្ធជាស្ត្រីសាមញ្ញធម្មតាជាជាងធ្វើការបង្ហើនបង្ហោចខ្លួនឯងក្នុងការរៀបចំអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាន់ខ្ពស់ ។

★ គេអាចសាកល្បងដឹងពីមាសឬប្រាក់ដោយសារថ្មវិភាគ (Pierre de touche) ប៉ុន្តែមាសនិងប្រាក់គេអាចយកទៅសាកល្បង ដើម្បីដឹងសំគាល់ពីទឹកចិត្តមនុស្ស ។

★ អ្វីៗក៏ដោយគេត្រូវចេះប្រើដោយសន្សំសំចៃ ដើម្បីចៀសវាងកុំឲ្យមានសេចក្តីឈឺចាប់ខ្លាំងពេក នៅពេលដែលគេខ្វះខាតរបស់អស់ទាំងនេះទៅ ។

★ សេចក្តីស្នេហាក្តី, ការស្អប់ខ្ពើមក្តី ពុំមែនស្ថិតស្ថេរចិរកាលនោះទេ ។ គេត្រូវស្រឡាញ់ដោយបំរុងក្នុងចិត្តថា ថ្ងៃមួយគេត្រូវស្អប់វិញ ។ គេត្រូវស្អប់ដោយបំរុងក្នុងចិត្តថាថ្ងៃមួយគេត្រូវស្រឡាញ់វិញ ។

គាត់បានឲ្យគេឆ្លាក់ឆ្នៃជាអក្សរមាស នៅក្នុងព្រះវិហារអាប៉ូឡុងនៅភ្នំដេល្ហ្វ នូវសុភាសិតដូច្នេះថា ៖ « គេមិនត្រូវប្រាថ្នាចង់បានអ្វីៗ ដែលនៅខ្ពស់ហួសឆ្ងាយពីលើរូបខ្លួនឯងពេលនោះទេ, ហើយជនណាក៏ដោយដែលតបឆ្លើយចំពោះអ្នកម្នាក់ទៀតច្បាស់ជាត្រូវបង់ខាតដោយចៀសមិនរួច » ។

ប៉េរីយ៉ង់ដ្រឺបានខំប្រឹងប្រែងប្រទាញយកស្ទឺឡុង ឲ្យទៅរស់នៅជាមួយគាត់នៅកូរាំងថឺ ដើម្បីយកទៅធ្វើជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សារបស់គាត់ ក្នុងការបន្តរបបរាជានិ-

យមផ្តាច់ការ ដែលគាត់តណ្តើមយកបាន ។ ស្ទីឡុងក៏បានឆ្លើយតបទៅគាត់វិញដោយសេចក្តីដូច្នេះថា ៖ « លោកបានចង់ណែនាំខ្ញុំឲ្យចូលក្នុងវិបត្តិនៃសង្គ្រាម, ចង់និរទេសរូបខ្ញុំឲ្យនៅឆ្ងាយពីស្រុកខ្ញុំ ហាក់ដូចជាធ្វើដូច្នេះទៅ លោកនឹងអាចរស់នៅក្នុងសេចក្តីសុខនិងសុវត្ថិភាព។ សូមលោកដឹងថា គ្មានអ្វីដែលមិននឹងនរឬផលផាលជាងអំណាចរបស់ស្តេចនោះទេ, ហើយរាជាផ្តាច់ការដែលមានភ័ព្វសំណាងជាទីបំផុតគឺជនណាម្នាក់ដែលមានសុភមង្គលក្នុងការស្លាប់នៅលើគ្រែដេករបស់ខ្លួន » ។

ស្ទីឡុងបានដឹងថា ជីវិតរបស់គាត់បានមកដល់ក្បែរចុងចប់ ក៏បានប្រមែប្រមូលមិត្តភក្តិរបស់គាត់ទាំងប៉ុន្មានឲ្យមកអង្គុយជុំវិញគាត់ រួចគាត់ពោលដូច្នេះថា ៖ «មិត្តទាំងអស់គ្នា, មិត្តបានដឹងរួចស្រេចហើយថា ខ្ញុំបាននិយាយស្តីនិងបានប្រព្រឹត្តអំពើជាច្រើនណាស់ តាំងពីយូរយារណាស់មកហើយ បន្ទាប់ពីខ្ញុំបានចាប់កំណើតក្នុងជាតិនេះមក ។ ខ្ញុំបានពិនិត្យសើរើឡើងវិញទាំងអស់អំពីកិច្ចការដែលខ្ញុំបានធ្វើ ហើយខ្ញុំបានខំប្រឹងរកមើលមិនឃើញនូវរឿងណាមួយ ដែលខ្ញុំមានការសោកស្តាយជាក្រោយ ក្រៅអំពីរឿងនេះមួយ ដែលខ្ញុំកំពុងតែលើកយកមកជូនមិត្តទាំងអស់គ្នាជួយអារកាត់ គឺគ្រាន់តែដើម្បីដឹងថាតើខ្ញុំបានធ្វើត្រូវឬធ្វើខុស៖ ថ្ងៃមួយក្នុងឋានៈជាចៅក្រម ខ្ញុំបានត្រូវគេចាត់ ជាជនទី៣ ឲ្យកាត់ទោសមនុស្សម្នាក់ ដែលត្រូវប្រហារជីវិតស្របតាមច្បាប់ជាធរមាន ហើយដែលត្រូវជាមិត្តភក្តិដ៏ល្អរបស់ខ្ញុំម្នាក់ដែរ ។ ខ្ញុំមានការទើសទាល់ជាខ្លាំង ៖ វាមានផ្លូវតែ២យ៉ាងប៉ុណ្ណោះជាការចាំបាច់, ឬមួយខ្ញុំត្រូវបំពានច្បាប់, ឬមួយខ្ញុំត្រូវសម្លាប់មិត្តភក្តិរបស់ខ្ញុំ។ បន្ទាប់ពីបានធ្វើការស្រមើស្រមៃតែពីសតែពាសអស់មួយខណៈ ខ្ញុំក៏បានរកឃើញស្នៀតនេះម៉្យាង ៖ ខ្ញុំបានលើកយកមកសំដែងបង្ហាញ, ដោយការប៉ិនប្រសប់ក្រៃលែង, នូវគុណធម៌និងលក្ខណៈសម្បត្តិជាច្រើនរបស់ជនជាប់ចោទ, រហូតដល់សហសេវិករបស់ខ្ញុំទាំងប៉ុន្មាន គ្មានការលំបាកអ្វីនឹងលើកលែងទោសឲ្យជននេះទាល់តែសោះ ហើយក្នុងពេលជាមួយគ្នានោះខ្ញុំក៏បានសំរេចកាត់ទោសប្រហារជីវិត ដោយគ្មានការវែកញែកអ្វីទាំងអស់ ៖ តាមបែបផែនដូច្នេះ ខ្ញុំក៏បានបំពេញឧត្តមគតិរបស់ខ្ញុំជាចៅក្រមផង និងជាមិត្តសំឡាញ់ផង ។ ក៏ប៉ុន្តែខ្ញុំហាក់ដូចជាមានអ្វីមួយនៅស្ទះក្នុងសម្បជញ្ញៈរបស់ខ្ញុំ ដែលធ្វើឲ្យខ្ញុំនឹកសង្ស័យថា យោបល់របស់ខ្ញុំមានទំនោរឧក្រិដ្ឋកម្ម ។

ស្ទីឡុង ដោយមានវ័យចាស់ជរាពេកណាស់ទៅហើយ ក៏បានទទួលមរណភាពនៅពីសឺ (Pise), ដោយត្រេកសប្បាយហួសហេតុ ដោយឱបកូនរបស់គាត់ម្នាក់ដែលទើបតែបានទទួលរង្វាន់លេខ១នៅក្នុងកីឡាអូឡាំពីក ។

អ្នកស្រុកឡាសេដេម៉ូនបានកសាងរូបសំណាកមួយជូនគាត់ ក្រោយពីពេលដែលគាត់ស្លាប់ ។